Fol. 73[b]. ऋतेश्छङ्डिति वक्तव्ये ऋतेरीयङ्वचनं धातुप्रत्ययानामायनाद्यभावस्य ज्ञापकमिति खश्घञादेरायनेयीय इत्यादि न भवति ॥ i. e. in aphorismo III, 1, 29. quum Páṇini छङ् pro ईयङ् non adhibuerit (idque brevius ideoque melius futurum fuisset), id significat, pro suffixorum primariorum (sive radicalium) literis auxiliaribus non eas substitui formas, quae in secundariis fiunt. Igitur e. g. pro suffixo खश् non e reg. P. VII, 1, 2. ईन ponitur.

Purushottama, quae in hoc libro protulit, ea maximam partem ex aliis grammaticis hausit. Atque regulae pleraeque *jnápaka* appellatae jam a Patanjali indicatae sunt. Praeter quem hi auctores et libri citantur: Kaiyaṭa; Vámanavṛitti; Jayáditya (76[b]); Nyásakṛit; Rakshita (Anunyása); Indumitra 70[b]. 73[a]; Páráyaṇa; Bhágavṛitti. *Bhaṭṭikávyae* loci plures laudantur. *Paribháshávṛitti*, ab auctore ipso scripta, praeter prooemium etiam in fol. 83[a]. citatur.

Haec folia seculo septimo decimo accurate exarata sunt. (Walker 208[c].)

354.

Foll. 204–253. (linn. 9–11.) *Paribháshenduṣekharas*, liber a *Nágeṣabhaṭṭa* (= Nágojibhaṭṭa), Ṣivabhaṭṭae filio, scriptus. Incipit: नत्वा साम्बशिवं ब्रह्म नागेशः कुरुते सुधीः ॥ बालानां सुखबोधाय परिभाषेन्दुशेखरम् ॥१॥ प्राचीनवैयाकरणतन्त्रे वाचनिकानि अत्र पाणिनीयतन्त्रे ज्ञापकन्यायसिद्धानि भाष्यवार्तिकयोर्निबद्धानि यानि परिभाषारूपाणि तानि व्याख्यायन्ते ॥

Omnino 119. paribháshae explicantur. In medio libro auctor Ṣabdenduṣekharam et Manjúshám opera sua citat.

Haec voluminis pars anno 1806 satis accurate exarata est. (Wilson 280[b].)

355.

Lit. Devan. Charta Ind. Foll. 128. Long. 12. Lat. 4. Linn. 12–14.

Insunt in hoc codice fragmenta commentarii a *Viṭṭhala*, Nṛisinhae et Máṇikámbús filio, Rámácháryae nepote, ad Rámachandrae *Prakriyákaumudím* grammaticam scripti. Qui commentarius *Prasáda* appellatur. Incipit: श्रीविट्ठलं सुखकरं प्रणमामि देवं कारुण्यसिन्धुमखिलाननदत्तबुद्धिम् । ईषत्सहासमुखपङ्कजमात्मभासमुत्फुल्ललोचनविलोकननाशिताघम् ॥१॥ तिङन्तकाण्डस्य हि के पि पारं नाज्ञासिषुः शुद्धधियो पि सन्तः । तं प्राक्रियाकौमुदभंशमज्ञो व्याख्यानहं स्यामुपहास्य एव ॥२॥ प्रक्षेपकालुष्यनिरासहेतोः प्रसादमस्या विदधे यथावत् । इति प्रतिज्ञातमतः करिष्ये व्याख्यां स्वतः सज्जनतोषदात्रीम् ॥३॥

Foll. 1–43. De verbo usque ad recensionem radicum तन्वादि. Viṭṭhala in hac parte praeter Patanjalim, Kátyáyanam, Kaiyaṭam hos auctores et libros grammaticos citat: Indumatí vṛitti fol. 24[b] (qui commentarius fuisse videtur ad Indumitrae librum factus); Indumitra 24[b]; Kátantra 15[b]; Kátantravṛittipanjiká 19[b]; Kauṣika 9[b]; Kshírasváminis liber Kshírataraṅgiṇí 23[b]. 31[b]. 32[b]. 36[a]. etc.; Durga 43[b]; Draviḍás 9[b]; Nyásakára (जिनेंद्रबुद्धिन्यास 51[a]); Prabodhodayavṛittikára 9[b]; Bhartṛiharis sive Haris kárikae; Vámanae Káṣiká; Vicharachintámaṇi 17[b]; Haradattae Padamanjarí; Hemasúri 18[a]. 20[a]. 24[b]. Ad aetatem autem auctoris circumscribendam plurimum facit, quod non modo Vopadevae Mugdhabodha, et ejusdem grammatici Kavikalpadruma et Kámadhenu saepissime laudantur, sed etiam primi libri commentarius, Mugdhabodhapradípa 17[b] (pradípa 24[a]. 32[b].) appellatus. In fol. 38[b]. Vopadevae grammatica quaedam alia, Rámavyákaraṇa dicta, citatur, in fol. 57[a]. Páṇiníyamatadarpaṇa liber; in fol. 96[b]. Narendrácharya grammaticus. Animadvertendum est praeterea, quod in fol. 2[a]. Viṭṭhala Rámachandram esse auctorem Vaishṇavasiddhántadípikae libri, seque etiam hunc commentatum esse declarat: अयमर्थो वैष्णवसिद्धांतदीपिकायामाचार्यवर्यैः प्रत्यपादि । अस्माभिरपि तद्दीपिकायां सर्वशास्त्रसाररूपायां न्यायस्नेहप्रपूरण्यां प्रतिपादितो ज्ञेयः ॥

Foll. 44–128. Folia ४४–१२६. desiderantur. In media compositione attributiva incipitur. Fol. 46[a]. Tatpurusha; fol. 55[b]. Bahuvríhi; fol. 60[a]. Dvandva; fol. 70[a]. variae regulae ad compositionem pertinentes; fol. 128[b]. de derivatione secundaria.

In fine libri haec leguntur: येन व्याकरणार्णवैकतरणिः सा प्रक्रियाकौमुदी वेदांतानुमता च वैष्णवमहासिद्धांतसद्दीपिका । कालज्ञानविधौ व्यधायि विबुधानंदि प्रबंधत्वयं कृष्णाचार्यसुतः स नः सुखयतु श्रीरामचंद्रो गुरुः ॥४॥ श्रीरामाचार्यसूनुर्हरिहरभजनैकाग्रधीः श्रीनृसिंहाचार्यो यं माणिकाम्बाप्यजनयदतुलं विट्ठलाचार्यमार्यं । तस्य श्रीपाणिनीयाद्यनुगुणसगुणे प्रक्रियाकौमुदीयव्याख्यानेऽस्मिन्प्रसादे सुविशदमगमत्सत्सुबंतं समाप्तं.

Codex praestantissimus Váráṇasiae ab Ananta quodam, nisi fallor, exeunte seculo XVII. exaratus est. (Wilson 196.)

356.

Lit. Devan. Charta Ind. Foll. 203. Long. 11. Lat. 11. Linn. plerumque 11.

Prima pars commentarii *Praudhamanoramá* appellati, quem *Bhaṭṭojidíkshita*, Lakshmídharae filius, Bhánújídíkshitae pater, ad explicandam grammaticam suam *Siddhántakaumudí* dictam conscripsit. (A.) Incipit:

ध्यायं ध्यायं परं ब्रह्म स्मारं स्मारं गुरोर्गिरः ।
सिद्धान्तकौमुदीव्याख्यां कुर्मः प्रौढमनोरमाम् ॥